

malj jasno, kako si socialisti razmišljajo o socialni revoluciji? Sojar: Ja, ja! Sem slišal. No, če je tako, potem, g. Kristan, nisem preproščena! Jaz Vas nisem prej razumel! Nisem znal, kaj Vi mislite z besedo: revolucija. (Proti sodr. Moleku). Glejte, da Vi zapišete, kar sem zdaj rekel.

Kljub temu vsemu pa še ne morem zapopasti, kako se bo ta nova družba uredila. Priznati moram, da še nisem veliko mislil o tem. Dobro pa je, da se človek pri takih prilikah izobrazi! Res je, da plavamo po razburkanem morju — kakor je rekel g. Kristan — in nekaj je treba storiti, da se sprejme razmere.

Dragi sodrugi — socialisti, ali kar ste že — Bog Vam pomagaj! Jaz vam želim vso srečo!

Sodr. Zavrtnik: "G. Sojar, kakšna pa besed! Vi hočete vedeti, če se bo socialistična družba. Ali bi mogli pred enim letom povedati, kako bo danes na Turškem, da je Turčija na propadu, če bi nas kdo bil vprašal? Ali morete Vi povedati, kako bo čez eno leto dni v Zedinjenih državah? Mi nismo nobeni preroki, da bi spekulirali na podobnosti in notranje uredbe bodoče družbe. Glavno je, da vemo, kakšna bo forma socialistične družbe, a vse drugo si bo sama uredila, tako da bo gotovo za vse prav."

Rev. Sojar prikimava. (Občinstvo navdušeno aplavdava.)

SOJAR — SKRIJ SE!

Rev. Anton Sojar zopet udriha po sodrugu Kristanu, Tisti Sojar, kateri se je v debati s Kristanom 3. novembra blamiral do ušes, da ni vedel, ali bi gledal v strop ali v tla, je še vedno tako nesramen, da laže naprej. Tisti Sojar, kateri je šel predzadnje nedeljo iz Hoerberjeve dvorane kakor polit eucek, da se nam je res skoraj smilil, še nadalje vleče za nos uboge čitatele. "Amerikanskega Slovenca" in jih farba in "bluffa". Tisti Sojar, kateri je sodruga Kristana javno na shodu vpričo ogromnega občinstva prosil za oprostitev — tisti Sojar, kateri je javno na shodu priznal, da je lagal in da o socializmu nič ne zna — tisti župnik Sojar ima še toliko impertinence, da sedaj v javnosti svoje lastne besede pobija in obrača na glavo! — Tako nesramen, nizkoklen in skrajno podel zamore hiti le tisti človek, kateri je že davno vsako dostojnost in zadnjo trohico značaja zakopal v blato!

Sojar — ne boš! Ne boš nič več zavijal in "bluffal"! Peščico čitatelev "Amer. Slovenca" se lahko "bluffaš" nekaj časa, samo nekaj časa, kajti zapomni si Lineolove besede: "You can fool part of the people part of a time, but you can't fool the all people all the time!" Ali misliš, Sojar, da so delavci — pa naj bodo v Chicagu, Jolietu, Clevelandu ali kjerkoli — taki osli kakor si jih ti predstavljaš? O — ne! Delavci so pametni in znajo misliti. Delaveci danes vedo, kaj si ti govoril na Kristanovem shodu v Chicagu, vedo, da si sodr. Kristana prosil za oprostitev — vedo, da si v svojem klavierskem govoru priznal, da o socializmu ne znaš nič — vedo, da si javno na govorničnem odru vpričo nas in svojih pristašev rekel: "Kristan je povedal veliko dobrega in zato mu dam čast!" Delavci so slišali tvoje hinavske besede: "Socialisti! Bog vam pomagaj! Jaz vam želim vso srečo!" Vse to delaveci danes vedo in dobro si bo zapomnili.

Sojar! Pred celo slovensko javnostjo v Ameriki stojíš danes razaljen — lažnik, hinavec, zlobnež in "figa — mož"!!

Da pa delavci tega ne pozabijo, bomo poskrbeli mi, O ne boj se nič ne "jamraj", da še noben Kristanov govor ni bil tiskan. "Proletarec" je zadnji teden prišel govor sodr. Kristana kolikor mogoče v celoti, danes prinašamo tvoj govor in Kristanov odgovor na tvoje čenče in najmanj 1000 slovenskih delavcev v Ameriki bo čitalo in — sodilo, kar je sodr. Kristan govoril in kaj si ti govoril dne 3. novembra v Chicagu. Da se pa stvar še dlje ohrani, bomo najbrž celo debato ponatisli v posebni brošuri, ktere se na tisoče in tisoče razpečalo med Sloveni v Ameriki, tako, da bo tvoja žalostna slava živelajna — da boš svojo sijajno bla-

mažo še leta in leta gojil v bodočem spominu! . . . Ti le "bluffaj", zavijaj in smeši posamezne besede in odstavke Kristanovega govora kolikor hočeš — — pomagal ne bo ni! Sojar! Če imaš še le drobnotine človeške dostojnosti v sebi — skrij se! Zavleci se v najtemnejši kot in — zaspi! S tem boš saj dokazal, da imaš še trohico pameti. Čimbolj pa tuliš v javnosti — tem bolj se smeješ, tebolj dokazuješ, da si — bedak, ničla in najbolj komična maskara na javnem poročilu!

Iz naselbin.

CHICAGO, ILL.

Sodr. E. Kristanu v slovo.

V nedeljo 10. nov. so chicške organizacije št. 1, 6, 20 in 60 Jugosl. soc. zveze priredile veliko veselico v slovo sodrugu E. Kristanu pred njegovim odhodom v domovino. Pripoznati moramo, da je veselica v vsakem oziru tako dovoljno izpadla, da so organizacije — prireditelje lahko zadovoljne z uspehom.

Začetek veselice je bil ob dveh popoldne, a program se je pričel šele okrog petih. Program je otvoril sodr. J. J. Zavrtnik, št. z daljšim nagovorom. Nato je v hrvaščini nagovoril številno navzoče občinstvo sodr. Vladimir Bonemissa. Za tem so sledile pevške točke pevskih društev: "Sloboda", "Slovan" iz South Chicago, ter "Orfel", ki so rešila svoje točke v popolno zadovoljnost navzočega občinstva. Na programu so bile tudi tamburaške točke zborov "Sloga" in "Bratstvo", ter deklaraciji sodr. J. Zavrtnika, ml., ter Živko Bojskič-a. Vsi so želi buren aplavz za svoja izvajanja.

Po končanem programu je nastopil sodrug E. Kristan. V svojem nekako pol ure trajajočem govoru se je spominjal svojih shodov po Ameriki, orisal je vezi, ki spajajo evropske in ameriške sodruge, omenjal je hiter in gigantski razvoj ameriškega kapitalizma, ki je, četudi pozneje, kakor v Evropi, pripravil pot socializmu, tako da ta sedaj z elementarno silo prodira med delavske mase, kakor so pokazali zadnje volitve, ko je socialistična stranka povečala število svojih glasov za nad 100% od zadnjih volitev. Sicer so nekateri idealni nestrpnosti pričakovali večje število glasov, so pričakovali, da bodo socialisti poslali več kongresmanov v Washington. Vsi ti so danes razočarani, kajti stranka kljub lepim prospektom ni izvolila niti enega kongresmana. Toda to ni tako velike važnosti, še stranka izvoli par uradnikov — ti itak ne morejo dosti storiti, ker nimajo večine, ampak najvažnejše je za socialiste vprašanje, če se množe socialistične glasove, če prodira socializem v delavske vrste. Na to vprašanje so odgovorile zadnje volitve, ki so pokazale, da napreduje socializem na vsej eriti in sicer s tako silo, da ga nobena sila ne more ustaviti; kajti milijon soc. glasov je milijon glasov, na katere soc. vedno zanese.

Ker je prišel čas, da bo moral oditi v domovino, pozvilja sodr. Kristan ameriške sodruge k ustrajni agitaciji in neumornemu delu za socializem med jugoslovanskim proletariatom v Ameriki, poziva sodruge k složnemu delu, brez katerega ne mora biti uspeha. Povdarjal je, da njegovo delo med jugoslovanskimi delavci v Ameriki ne mora raditi zaželjega sadu, ako ne bodo delavci pognojili s svojim neutrudljivim delom in agitacijo zemljo, kamor je padlo njegovo seme, katerega baš ni bilo malo.

V trdni nadi, da bodo jugoslovanski delavci nadaljevali započeto delo, da bodo nadaljevali boj proti roparskemu kapitalizmu, je sodr. E. Kristan končal svoj govor ob dolgem in burnem aplavzu. Nato se je sodr. Tom. Bešenič zahvalil sodr. E. Kristanu za njegovo delo, ki bo nedvomno rodilo najlepših sadov na polju probrne zaslužjenega proletariata. Ob enem je sodr. Kristanu varočal, da naj izroči evropskemu zavednemu delavstvu najto-plejše sodruške pozdrave, zlasti

se jugosl. sodrugom, z naročilom, da se tudi ameriški jugosl. proletariati zaveda nalog in dolžnosti, ki jih naloga socializem.

S tem je bil oficialni del zabave končan in pričela se je prosta zabava in ples.

Šola za analfabete.

Ker je med jugoslovanskimi delavci v Chicagu znatno število analfabetov (ljudje, ki ne znajo čitati in pisati), bodo hrvaški sodrugi 20. t. m. otvorili šolo za analfabete in sicer brezplačno. Vpišejo se lahko tudi Slovenci, na katere se bo jemalo vse potrebne ozire, ki bodo potrebni za popolno znanje slovenskega čitanja in pisanja.

Paučevalo se bo na dveh krajih: V "Narodni dvorani", Cetnje Ave in 18th St. ter v prostorih jugoslov. soc. združenja št. 60, na 2337 Wentworth Ave.

Vpisovanje se prične ob polu osmih, a pouk se prične ob osmih. Kdor izmed "proletarečevih" čitatelev pozna kakega analfabeta, naj mu to sporoči.

Slov. Del. Sokol "Chicago."

3. novembra je Slovenski Delavski Sokol "Chicago" priredil prvo teledavno veselico v "Narodni dvorani". V svojem prvem nastopu je društvo pokazalo, da ima dovolj življenske moči v sebi za nadaljni obstanek in razvoj. Ta "Sokol" obstoja šele par mesecev in za tako kratek čas je bil uspeh nepričakovano velik.

Kolikor se da soditi po okolstvih je prireditel tu v drugih ozirih dovoljno izpadla.

Brez kruha in zavetja.

Klee, O. — Uredništvo "Proletarec" — Naznanjam žalostno novice, da mi je smrt ugrabila soproga, trem nedorastlim otrokom pa očeta in reditelja in Proletarcu zvestega čitateleva.

Moj mož je bil bolan že dlje časa na vratu. Ker je bil drugače zdrav, je bil na nogah do zadnjega. Nepričakovano se ga je lotil kašelj in ga zadušil v nekaj minutah. Star je bil 30 let. Doma je iz Vač pri Litiji, kjer zapušča očeta in brata, v Ameriki pa zapušča sestro, ter ženo s tremi otroci od starosti 7 mesecev do 7 let.

Sama ne vem kaj naj počnem. Sredstev nimam nikakoršnih. Kar je bilo prihranjenega, je vzela bolezen. Sicer je bil pri nekem nemškem društvu, od katerega bom dobila kakih 100 dolarjev šele čez tri mesece, kar pa do tedaj že porabim. Prisiljena sem torej prositi pomoči. Sorodnikov nimam v Ameriki, da bi se zatekla k njim za pomoč; v tem mestu celo Slovencev ni, tako, da sem popolnoma zapuščena. Sodruge in druge delavce prosim, naj se usmilijo vsaj otrok. Vsak malenkosten dar dobrodošel. Zima je tu. Treba je gorke obleke, čevljev, kurjave.

Sestro ranjkega prosim, ako to čita, naj se zglesi. Pisal se je John Jurjovec, a Angliži so ga klicali John Julius. — Fany Julius (Jurjovec), Kleet, O.

Park City, Utah. — Nprestanje je čitati, kako raste delavska zavest po širni Ameriki, kako se delavstvo združuje, si podaja roke, ter tako združeno in organizirano stopa v boj za svoje pravice. Tu pri nas pa, žal bog, o kakem važnejšem delavskem gibanju niti govora ne more biti; vse nekam spi in se ne briga zato, da bi si izboljšalo svoj položaj. Menda vse čaka, da bodo kapitalisti — delavski izkoriščevalci sami od sebe izboljšali delavski položaj. Se pač še niso prebudili iz duševnega spanja, da bi spoznali, da se morajo delavci sami, s svojimi lastnimi močmi osvoboditi sedanje revščine, sedanjih krivičnih razmer — sedanjega kapitalističnega jarma, ki drži delavce v pomanjkanju s tem, da jih izkorišča, da jim krade vrednost, katero delavci ustvarijo z delom svojih rok. Vsega tega se tukajšnji delavci kaj malo zavedajo, dasi je njihovo življenje do skrajnosti revno: slabe plače a draginja neznosna. Vseled tega oživelju primernem življenju pri sedajnih razmerah niti misliti ne moremo.

Sicer pa ni čudno, da se delavcem tako slabo godi, kajti še vedno se dobijo ljudje, ki so ob vsaki priliki voljni igrati ulogo

delavskega izdajalca. Takih žalostnih figur se tudi med Slovenci ne manjka. En tak Efižalt je tudi Karol Smale, ki se je v svoji zaslepljenosti tako daleč spozabil, da je šel "skebat" v Bingham Canyon", kjer so rudarji bakrenih rudnikov na štrajku za boljše plače in pripoznanje unije. Kakor se čuje, se bodo morali delavci podati, ker je kompanija dobila dovolj stakovkazov, med katerimi je tudi omenjeni Smale, ki je po svoji delomrznosti in svojih sleparjih znan po Montani, Coloradi in Utah. Vsak pošten delavec se mora zgražati nad takim podlim početjem, ter s studom obrniti od človeka, ki je izgubil zadnji čut poštenosti in časti.

Najboljši odgovor na tako izdajsko početje je, da se vsak delavec, kateremu se studi enako izdajalstvo delavcev sotripinov, zaobljubi, da bo v bodoče s podvojeno silo deloval za pospeševanje solidarnosti med delavci. To pa se da najlažje in v največji meri doseči s tem, da se agitira za časopise, ki izobražujejo delavce, ki jim kaže pravo pot k izboljšanju, ki pospešuje solidarnost in ki se neustrašno bojuje za delavske pravice. Torej na delo!

Unijski delavec.

Jenny Lind, Ark. — Malokudaj se kaj sliši iz tukajšnjih naselbin. Pričakoval sem, da se bo kateri izmed tukajšnjih slov. delavcev oglasil, a pričakovanje je bilo zaman.

Najvažnejše, kar imam poročati, je, da smo si tukajšnji Slovenci postavili svoj Društveni dom, ki bo, kakor se sliši, otvorjen 28. novembra, to je na zahvalni dan.

Ker bo ta dan izvan rednega pomena, vam bi sedaj vse rojake in rojakinje v tem kraju in okolici, da se veselice, ki bo v zvezi z otvoritvijo, zagotovo udeležite. Natančneje o veselici in njenem programu bo sporočeno na posebnih plakatih. Kličem vam vsem še enkrat: na svideenje!

Omenim naj tudi, da smo iz tukajšnje nasebine odpeljali v bolnišnico v Fort Sith, Ark., rojaka Frank Tavžela, ki boleha že par mesecev in se mu je obračalo na slabše. Pripada k dvema podpornima društvama, vsled česar je njegov položaj vsaj nekoliko izboljšal. Vsak slovenski delavec, ki se ni pri podpornem društvu, naj si vzame to za vzgled, ter pristopi takoj v eno ali drugo podporno organizacijo. Delavske razmere še niso tako slabe, a kljub temu ne delamo vsak dan. Menda je temu vzrok to, ker primanjkuje "flecev".

Člane soc. kluba opozarjam, da se vrše klubove seje vsako tretjo nedeljo. V korist in napredok kluba in socializma je, da se vsak član sej redno udeležuje, ker sicer ne more redno nasledovati soc. gibanja v organizaciji. — S soc. pozdr. — Fr. Gorenc.

Zaslepljenost delavca — demokrata.

Minulo soboto je neka demokratska propalica pri A. H. Andrews Co. v Chicagu povpraševal delavce, za katero stranko so glasovali. Ko je zvedel, da so nekateri glasovali za Debsa in druge socialistične kandidate, je napravil v svoji duši satanski naklep, da se masneje nad socialisti. Htel je k formantu, da mu pove, kakšne "zverine" delajo v njegovi tovarni. A revež je na slabo naletel. Ker pri formantu ni nič opravil je odšel na višjo "instancno" naznanit, da so socialisti med delavci. Toda tudi tu je imel smolo. Dotični uradnik mu je rekel: "Ti si pijan danes, zato je najbolje, da greš domov."

Ni se čuditi, da se delavcu slabo godi, ako imajo med seboj še vedno take propalice in izdajce, ki se ne sramujejo najgnusnejših podlosti v svoji strankarski strasti.

Vsem demokratom za vzgled in posnemanje!

Glasilo hrvatskih socialistov je "Radnička Straža", 1830 South Centre Ave., srbskih sodrugov pa "Narodni Glas", 2318 Clybourn Ave., Chicago. Prvi stane \$2.00, drugi pa \$1.00 za celo leto.

ALOIS VANA
— izdelovatelj —
sodovice, mineralne vode in raznih nepojlnih pijač.
1837 So. Flak St. Tel. Canal 1466

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.
Zdravnik za notranje bolezni in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačno — plačati je le zdravlilo, 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popel; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicago živčiči bolniki naj pišejo slovensko.

M. A. Weisskopf, M. D.
Iskušen zdravnik.

Urađuje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer.

1842 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill

I. STRAUB URAR

1010 W. 18th St. Chicago, Ill.
Ima večje zalogo ur, verižic, pravnov in drugih dragotin. Izvršuje tudi dvokrakovna popravila v tej stroki p sebo siski ceni.

POZOR! SLOVENCII! POZOR!
SALOON
s modernim kegličiščen

Šveče pivo v sodčkih in buteljkah in druge raznovrstne pijače ter usitjak. Šmodka. Potniki dobre čedno presedite se u nizko ceno.

Postrežba točna in isberna.

Vsem Slovincem in drugim Slovencem se točno priporoča

MARTIN POTOKAR,
1625 So. Centre Ave. Chicago

Dobra domača kuhinja. Odprto po dnevi in po noči.
"BALKAN"
KAVARNA - RESTAURACIJA
— IN POOL TABLE —
M. Poldrugac — 1816 So. Centre Ave.

Deni danes na stran in imel boš jutri!
Začni se nočoj!
Mi smo blizu tvojega doma
in imamo odprto od sobotah od 6. do 8. ure.
INDUSTRIAL SAVINGS BANK
2007 Blue Island Ave., Chicago, Ill.
Varno, udobno in primerno!
22 let poslovanja.

Kdor hoče dela
naj se nemudoma naroči na največjo knjigo:
"Veliki Slovensko-Angleški Tolmač"
da se bo lahko in hitro brez učitelja pričel angleščine. Knjiga obsega poleg slov. angl. slovnice, slov. angl. razgovore za vsakdanjo potrebo, navodilo za angl. pisavo, opisovanje angleških pisem in kako se postane amerianski državljan. Vrhnutega ima knjiga dozdaj največji slov. angl. in angl. slov. slovar. Knjiga, trdo in okusno v platnu vezana (nad 420 strani) stane \$2.— in se dobi pri:
V. J. KUBELKA, 538 W. 145 St., New York, N. Y.
Edino in največje založništvo slov. angl. in raznih slovenskih knjig. Pišite po cenik.

ZDRAVLJENJE V 5 DNEH Varicocele
Hydrocele
BREZ NOŽA IN BOLEČIN
Ozdravim vsacega, kdor trpi na Varicocele, Structuri; dalje ozdravim nalezljivo zastrupljenje, živčno nezmožnost, vodenico in bolezni titečih se meškib.
Ta prilika je dana zlasti tistim, ki so izdali še valike svote zdravnikom ne da bi bili ozdravljeni in moj namen je, pokazati vsem, ki se bili zdravljeni po tucatih zdravnikov, brezuspešno, da posedujem le jaz edino sredstvo, s katerim zdravim uspešno.
Popravite Vaše zdravje
Priddite v moj urad in govorite zaupno. Govorimo vse jezike. Dobili boste najboljšo navsete in prednosti, ki sem si jih iztekkel v moji 14 letni praksi kot specialiet v boleznih pri moškib.
Ozdravim pozitivno šelodec, pljuca, ledice in neprilike v jetrih. (za neuspešno zdravljenje ni treba plačati).
TAJNE moške bolezni izguba sagona, bolezni v ledicah in jetrih
zdravim hitro za stalno in tajno. Živčne onemogliosti, slabost, napor, zastrupljenje in izguba vode.
PLJUČA nadubo, Bronchitis, srčne bolezni in pljučne zdravim po moji največji metodi
Zastrupljenje krvi in vseh drugih kožnih bolezni, kakor prišče, lucije, onemoglost itd.
Ženske bolezni beli tok, bolečine v ozature, garje, oteklina, podju in druge organske bolezni zdravim za stalno.
(Preiskovanje brezplačno) (Nasveti zaston)
DR. ZINS, 183 N. Clark Str. Chicago
med Randolph in Cla-k
Odprto: 8 zjutraj do 8 zvečer. Ob nedeljah od 8 zjutr do 4 pop.

ADVERTISEMENT

AVSTRO - AMERIKANSKA ČRTA.
NIZKE CENE.
Velike ugodnosti: električna luč, izvrstna kuhinja, vino zastonj, kabine tretjiga razreda na parniku
Kaiser Franz Jozef I. in Martha Washington
Na krovu se govorijo vsi Avstro-ogerski jeziki.
Družbeno ladjevje parnikov na dva vijaka:
Kaiser Franz Jozef I., Martha Washington, Laura, Alice, Argentine, Oceanic;
NOVI PARNIKI V DELU.
Za vse informacije se obrnite na glavne zastopnike
PHELPS BROS. & CO.
Gen'l Ag'ts, 2 Washington St., New York.
ali pa na druge uradne zastopnike v Zdrženih državah in Canadi.

ANGLEŠČINA.
Mi poučujemo angleščino in lepopyje še peto leto. Učimo potom popisovanja. Dobri uspehi. Lakha metoda. Učite se doma. Pouk traja do šest mesecev. Solnina nizka. Pišite po pojasnila še danes.
Slovenska Korespondenčna Šola, 1380 E. 40th St., Cleveland, Ohio. (Prejšnji naslov: 6119 St. Clair Ave. S. B. 10).

CARL STROVER
Attorney at Law
Zastopa na vseh sodiščih.
Št. sobe 1009
113 E. WASHINGTON STREET, CHICAGO, ILL.
Telefon: Main 3989